

Hurdal kommune

Plan og utvikling

Østfold fylkeskommune
Postboks 220
1702 SARPSBORG

Sendes kun pr. epost: sentralpost@ostfoldfk.no

Vår ref	Deres ref:	Saksbehandler	Dato
2014/903-2 K54		Odd Sverre Buraas	30.12.2014

Høring av regional plan for vannforvaltningen i Vannregion Glomma 2016-2021, med tilhørende tiltaksprogram etter vannforskriften - uttalelse fra Hurdal kommune

Hurdal kommunestyre har i møte 29.10.2014 behandlet ovennevnte sak.

Vedlagt oversendes utskrift av saken med Hurdal kommunes uttalelse.

Med hilsen

Odd Sverre Buraas
Sektorleder Plan og utvikling

Postadresse
Minneåsvegen 3
2090 Hurdal
E-post: postmottak@hurdal.kommune.no

Besøksadresse
Minneåsvegen 3
2090 Hurdal

Telefon
66 10 66 10
Telefaks
66 10 66 40

Bank
7874 05 61323
Org.nr
939 780 777

Hurdal kommune

Arkivsak: 2014/903-1

Arkiv: K54

Saksbehandler:

Odd Sverre Buraas

Saksframlegg

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
14/40	Plan- og næringsutvalget	21.10.2014
14/99	Kommunestyre	29.10.2014

Høring av regional plan for vannforvaltningen i Vannregion Glomma 2016-2021, med tilhørende tiltaksprogram etter vannforskriften - uttalelse fra Hurdal kommune

Saksprotokoll i Kommunestyre - 29.10.2014

Kommunestyrets behandling 29.10.2014

Plan og næringsutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak 29.10.2014

Hurdal kommune avgir følgende uttalelse i saken om høringen på «Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma, 2016-2021» og «Vannregion Glomma: Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften, 2016-2021»:

1. Hurdal kommune ser positivt på arbeidet med å sikre en felles, bærekraftig bruk av vannressursene på tvers av sektormyndighetene, og ønsker å være en aktiv bidragsyter til at målene i vannforskriften nås.
2. Hurdal kommune vil fremheve viktigheten av at implementeringen av et så omfattende direktiv ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold. Dette vil etter kommunens oppfatning være helt avgjørende for hvorvidt målene nås eller ikke.
3. Til innholdet i selve høringsdokumentene avgis innspill i samsvar med saksutredningen.

Saksprotokoll i Plan- og næringsutvalget - 21.10.2014

Plan- og næringsutvalgets behandling 21.10.2014

Rådmannens forslag ble enstemmig vedtatt.

Plan- og næringsutvalgets innstilling 21.10.2014

Hurdal kommune avgir følgende uttalelse i saken om høringen på «Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma, 2016-2021» og «Vannregion Glomma: Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften, 2016-2021»:

1. Hurdal kommune ser positivt på arbeidet med å sikre en felles, bærekraftig bruk av vannressursene på tvers av sektormyndighetene, og ønsker å være en aktiv bidragsyter til at målene i vannforskriften nås.
2. Hurdal kommune vil fremheve viktigheten av at implementeringen av et så omfattende direktiv ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold. Dette vil etter kommunens oppfatning være helt avgjørende for hvorvidt målene nås eller ikke.
3. Til innholdet i selve høringsdokumentene avgis innspill i samsvar med saksutredningen.

Rådmannens forslag til vedtak:

Hurdal kommune avgir følgende uttalelse i saken om høringen på «Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma, 2016-2021» og «Vannregion Glomma: Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften, 2016-2021»:

1. Hurdal kommune ser positivt på arbeidet med å sikre en felles, bærekraftig bruk av vannressursene på tvers av sektormyndighetene, og ønsker å være en aktiv bidragsyter til at målene i vannforskriften nås.
2. Hurdal kommune vil fremheve viktigheten av at implementeringen av et så omfattende direktiv ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold. Dette vil etter kommunens oppfatning være helt avgjørende for hvorvidt målene nås eller ikke.
3. Til innholdet i selve høringsdokumentene avgis innspill i samsvar med saksutredningen.

Rådmann

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev av 26.06.2014 fra Vannregion Glomma
- 2 Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften 2016-2021
- 3 Regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma 2016-2021

På grunn av dokumentenes størrelse vises det til følgende link for dokumentene 2 og 3:

<http://www.vannportalen.no/hoved.aspx?m=36286&amid=3650648>

Andre dokumenter, som ikke er vedlagt:

- Følgende to dokumentene var ikke ferdig utarbeidet fra Vannregionmyndigheten, men blir lagt ut i løpet av høringsperioden her:
<http://www.vannportalen.no/hoved.aspx?m=36286&amid=3650648>
- Regionalt overvåkingsprogram (etter vannforskriftens § 18)
- Regionalt handlingsprogram (etter plan- og bygningslovens § 8-1)

Utfyllende informasjon, for eventuell videre fordyping om vannforskriftsarbeidet:

- Heftet «Med godt vannmiljø som felles mål» blir lagt fram i møtet i noen eksemplarer. Det finnes også på: <http://www.vannportalen.no/hoved.aspx?m=70403>
- Brosjyren fra «Norsk Vann»: Kommunene og vannforskriften» blir lagt fram i møtet i noen eksemplarer. Den finnes også på: <http://www.vannportalen.no/hoved.aspx?m=70403>
- Mer informasjon om arbeidet med vannforskriften nasjonalt finnes her: www.vannportalen.no
- Mer informasjon om arbeidet med vannforskriften på Vannregionnivå finnes her: www.vannportalen.no/glomma
- Mer informasjon om arbeidet med vannforskriftsarbeidet i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma finnes her: www.huvo.no

Saksutredning:**Bakgrunn**

For en detaljert beskrivelse av grunnlag, hensikt og virkning av planprogrammet, henvises til vedleggene i saken. For ytterligere detaljer, henvises videre til referansene i «Andre dokumenter, som ikke er vedlagt». Temaet er svært omfattende, og en oppsummering følger derfor nedenfor:

Høringsdokumentene

Den regionale vannforvaltningsplanen med tilhørende planprogram, gjelder Vannregion Glomma, og for perioden 2016-2021. Kommunene er blant høringspartene. Planen vil bli et sentralt verktøy for å få på plass en helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene våre. Den er ment å synliggjøre et mulighetsrom for de ulike samfunnsområdene, og samtidig bidra med prinsipper og prosesser som kan avveie og avklare viktige målkonflikter. Planen beskriver miljømålene, prioriteringer og tiltak for alle de viktigste sektormyndighetene. Kommunene er blant de viktigste sektormyndighetene. Planen har også en viktig funksjon i forholdet til overordnede myndigheter, slik at det blir mulig å utarbeide helheten på tvers av sektoransvar og myndighetsnivåer. Forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet er på et overordnet nivå, der ytterligere detaljer framkommer i de lokale tiltaksanalysene. Disse har vært vannområdeutvalgenes faglige innspill til forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Om Vanndirektivet og Vannforskriften

EUs Vanndirektivet er et av de viktigste miljødirektiver, og banebrytende for norsk vannforvaltning. Hovedmålet er å sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet, både vassdrag, grunnvann og kystvann inngår. Forvaltningen av vannet skal være helhetlig fra fjell til fjord, samordnet på tvers av sektorer, systematisk og kunnskapsbasert. Direktivet ble innlemmet i norsk rett gjennom Vannforskriften (vedtatt 15.12.06).

Nivåene og ansvarsfordelingen i vannforvaltningen, regionalt og lokalt

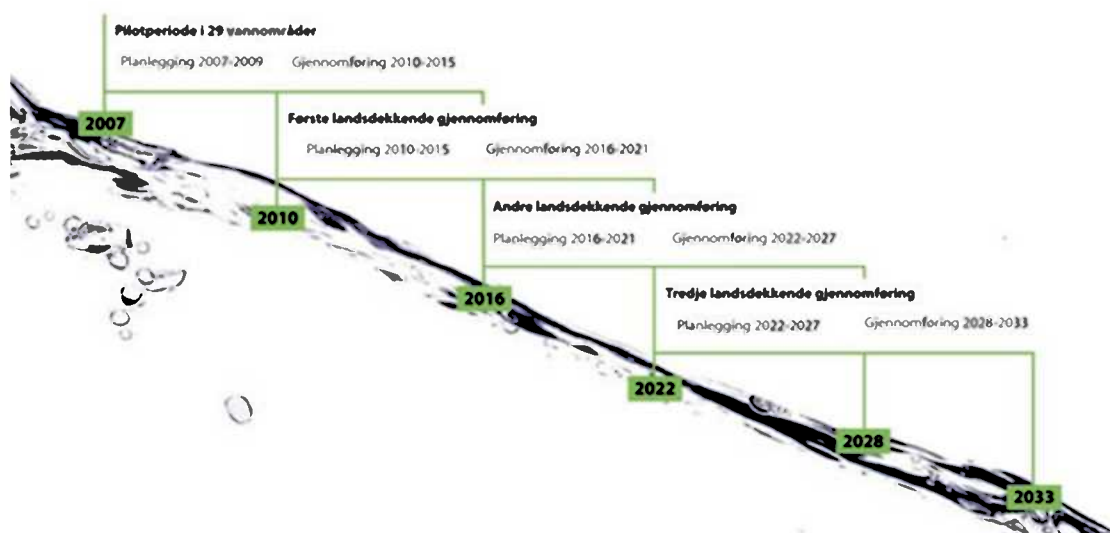
Norge er delt inn vassdragsvis i 11 vannregioner i tillegg til grensevassdragene. Østfold fylkeskommune administrerer Vannregion Glomma, og utgjør her Vannregionmyndigheten (VRM). Den omfatter alt vann som drenerer til Glomma. 101 kommuner og 9 fylker ligger helt

eller delvis i vannregionen. Vannregion Glomma er så delt inn i 12 vannområder (VO), hvert av dem med sine vannområdeutvalg (VOU). Innenfor hvert VO grupperes så innsjøer, bekker, elver og grunnvann som har samme vanntype og belastning til vannforekomster (VF). VF er den minste forvaltningsmessige enheten som det knyttes tilstandsvurderinger, miljømål, konkrete tiltak og overvåking til.

Kommunene har en sentral rolle i VOU, og er i de fleste tilfeller også eiere av VOU. Det er både administrativ og politisk deltagelse fra kommunene i VOU. Fylkeskommuner er gitt prosessansvar, fylkesmennene fagansvar og alle offentlige sektormyndigheter har et selvstendig ansvar innen egne forvaltningsområder iht. sektorlovgivningen. Hurdal kommune inngår i vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma som omfatter i alt 9 kommuner.

Prosessgrunnlaget for dokumentene

Vannforskriften beskriver en prosess med tre planperioder på tolv år hver. Først en planleggingsfase på seks år og så en gjennomføringsfase på seks år. I Norge ble den første planleggingsperioden kun på 3 år. Planperiode 2 (2010-2021) er den første landsdekkende gjennomføringen i Norge. Hurdalsvassdraget/Vorma er i sin første periode.

Figur 1. Tidsakse for plansykluser frem mot 2033.

Figur 2. Plansyklus for vannforvaltningsarbeidet.

Hele prosessen bygger på en innledende kartleggingsfase for å fastsette miljøtilstanden, deretter utarbeidelse av miljømål og tiltaksprogram og så følger en gjennomføringsfase. Tilstanden på vannet skal kontinuerlig overvåkes der det er behov. Hele syklusen rulleres hvert 6. år.

Det er Østfold fylkeskommune, som Vannregionmyndighet for Glomma, som hører på dokumentene. I arbeidet fram mot forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet, har kommunene gjennom sin deltagelse i VOU, levert faglige innspill gjennom lokale tiltaksanalyser. De er brukt som grunnlagsdokumenter til forvaltningsplanen/ tiltaksprogrammet. Det betyr at strengt tatt høres det ikke på de lokale tiltaksanalysene. Det er likevel anledning til å gi innspill også til disse dersom det er ønskelig. Det vil i så fall bli brakt videre til de respektive styringsgruppene i VOU. Videre har de ulike gruppene i VOU deltatt i saksutredningens utforming: «Innspill til Vannregion Glomma og Grensevassdragene på Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma, 2016-2021.»

Prosessdokumentene er bygd opp på:

- Planprogrammet, som var på høring i 2011.
- Underveis-høring på «Vesentlige vannforvaltningsspørsmål» i 2012.
- Faglige innspill til planarbeidet i form av lokale tiltaksanalyser, levert fra 12 VOU til VRM våren 2014.

Foreliggende høringsdokumenter: forvaltningsplan/tiltaksprogram/handlingsprogram og overvåkingsprogram bygger videre på dette, andre innspill og VRM sine egne prioriteringer/vurderinger.

Hensikt, hjemmelsgrunnlag og virkningene av planene

God forvaltning av våre vannressurser er viktig både for å opprettholde velfungerende økosystemer, sikre godt drikke- og badevann, vanning av jordbruksområder og for å bevare rensekapasiteter over tid. I tillegg er det viktig for generell trivsel, en rekke friluftaktiviteter og folkehelsen i videre forstand.

Regional plan for vannregion Glomma 2016-2021 skal gjelde for alt vann i regionen, og bidra til beskyttelse og bærekraftig bruk av vannressursene i et langsiktig perspektiv. Dette skal skje gjennom:

- en helhetlig vannforvaltning på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, og med god medvirkning fra allmenne interesser
- at ansvarlige kommuner, fylkeskommuner og øvrige sektormyndigheter følger opp forvaltningsplanen gjennom egne planer og vedtak etter eget sektorlovverk
- å unngå forringelse av miljøtilstanden i vassdrag og kystvann
- å oppfylle miljømål og gjennomføre miljøforbedrende tiltak slik det fastsettes for den enkelte elv-, innsjø- og kystvannsforkomst.

Tiltaksprogrammet har som mål å gi sektorene det grunnlaget de trenger for å sette i gang miljøforbedrende tiltak. Tiltak som skal føre til at alt overflate-, grunn- og kystvann når god økologisk og god kjemisk tilstand innen år 2021. Rammene for forvaltningsplanen er gitt i vannforskriftens § 26 og tiltaksprogrammet i § 25. Planene legges ut til høring etter Plan- og bygningslovens §§ 5-2 og 8-3, i samsvar med vannforskriftens § 28. De vedtas av fylkestingene som en regional plan etter Plan- og bygningsloven og godkjennes senere av Kongen i statsråd. Tiltakene skal være operative senest tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt, og miljømålene skal være nådd senest etter 6 år, så fremt det ikke er gitt utsatt frist.

Miljømålene for vannforekomstene, som fremkommer i planen, skal legges til grunn i kommunal, fylkeskommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen (vannforskriftens § 29). Planen gir føringer til kommunene, og skal bidra til å samordne og gi retningslinjer for arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Dersom retningslinjene fravikes gir dette grunnlag for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven. Godkjent

regional plan vil inngå i grunnlaget for sektormyndighetens saksbehandling. Vedtak om gjennomføring av de tiltakene som inngår i tiltaksprogrammet for vannregionen treffes så av ansvarlig sektormyndighet etter relevant lovgivning. I sektormyndighetenes saksbehandling vil det bli foretatt ytterligere avklaringer og konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltakene før endelig beslutning om tiltaksgjennomføring blir tatt.

Tiltaksprogrammet skal revurderes og om nødvendig oppdateres hvert sjette år.

Kommunenes rolle

Kommunen har mange ulike roller i arbeidet med å forbedre vannmiljøet, noe som for eksempel kan belyses med at kommunen på den ene siden er med på å forurense vassdrag ved utslipp av kloakk fra offentlige anlegg og på den andre siden er ansvarlig myndighet som skal sørge for at det blir iverksatt tiltak for å bedre vannkvaliteten. Noen av kommunens ansvarsområder i forbindelse med vannforvaltning er:

- Ansvar for vedlikehold, drift og kontroll av egne avløpssystemer
- Forurensningsmyndighet for mindre avløpsanlegg
- Veiledning, tildeling av miljøtilskudd til landbruket og kontroll av miljøforskrifter
- Overvåkning av vassdragene
- Planmyndighet med bl.a. ansvar for klimatilpasning.
- Ansvarlig for byggesaksbehandling, ift overvann, kommunalt- og private avløpsanlegg
- Flere ulike naturforvaltningsoppgaver

Kommunen er også en aktiv part inn i arbeidet med vannforvaltningen gjennom bl.a. VOU. Gjennom VOU deltar kommunen i ulike faggrupper og styringsgrupper, samt bidrar med innspill til tiltaksanalysene som ligger til grunn for forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Utfordringer i vannområdene/kommunen og foreslåtte tiltak

Forvaltningsplanen/tiltaksprogrammet omfatter over 6 000 tiltak/tiltaksgrupper, fordelt på 2150 vannforekomster. For å synliggjøre tydeligere miljøtilstand og utfordringene for egen kommune/vannområde, er det nedenfor hentet inn grunnlagsopplysninger fra de lokale tiltaksanalysene. Tabellen nedenfor viser dagens miljøtilstand og foreslåtte aktuelle tiltak/tiltaksgrupper i vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma. For alle vannforekomster (VF) som ikke tilfredsstiller vannforskriftens miljømål om minst «god» økologisk og kjemisk tilstand i dag, skal det foreslås (nye) tiltak.

Miljøtilstand for de 56 VF i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma (kilde: lokal tiltaksanalyse, kap. 6).

	Svært god	God	Moderat	Dårlig	Svært dårlig	Ikke klassifisert
Økologisk tilstand	4	29	12	2	0	9
Kjemisk tilstand	-	28	-	9	-	19

I tiltaksanalysen foreslås miljømålene satt i tråd med minstekravene i vannforskriften om minst «god» økologisk tilstand (GØT), med underliggende detaljerte kriterier. Men i VO Hurdalsvassdraget/Vorma foreslås utsatt frist en planperiode for måloppnåelsen i noen VF. Årsaken er at det per nå ikke foreligger godt nok fastsatte nasjonale klassegrenser, klassifiseringsmetodikk og miljømål for leirelv-vassdrag og naturlig næringsrike innsjøer.

Oppsummering over foreslåtte tiltak i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma (kilde: lokal tiltaksanalyse, kap. 8.3 tabell 21, samt cirka antall tiltak/tiltaksgrupper fra kap. 8.1).

Påvirkning	Årsak eller påvirkningstype	Antall vannforekomster	Antall tiltak/tiltaksgrupper	Prioritet	Kostnad mill. kr.	Ansvarlig myndighet
Forurensning –	Ikke tilknyttet	11	14	1	> 180	Kommuner/FM

avrenning fra diffuse kilder	avløpsnett		(ca. 2100 enkeltanlegg)			
Forurensning – avrenning fra diffuse kilder	Avrenning fra landbruk	10	28	1-3	Ikke vurdert pt.	Kommuner/FM
Forurensning–avrenning fra punktutslipp	Utslipp fra, overløp, fordrøyning, nytt ledningnett	3	8	1	7,8	Kommuner
Forurensning – avrenning fra diffuse kilder	Forurensning fra nedlagt industriområde, gruver, vei, tungmetaller, annen diffus kilde	13	14	1-3	Ca 3	Forsvaret/ kommuner/FM/ SVV/ Miljødirektoratet/ Direktoratet for mineralforvaltning
Forurensning – langtransportert forurensning	Sur nedbør	11	16	1	0,2	FM/Miljødirektoratet
Fysiske inngrep	Hydromorfologiske og morfologiske endringer	13	15	1-3	Ca. 0,5 + ytterligere tiltak	NVE/SVV
Biologisk påvirkning	Fremmede arter (og introduserte sykdommer)	4	4	1-2	> 0,3 per år + adm.	FM/kommuner/ Mattilsynet
Forurensning – langtransportert forurensning	Tungmetaller - Langtransportert: Miljøgifter i fisk - kostholdsråd	52 (påvist i 8, antatt i resten).	1	1	Kun adm.	Miljødirektoratet/ Mattilsynet

Saksutredning

Innspill til: Vannregion Glomma på Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma, 2016-2021, med tilhørende tiltaksprogram.

Vannregionmyndigheten har ved oversendelsen av høringsutkastene bedt spesielt om at det svares på fem konkrete spørsmål (markert med fet skrift). Kommentarer og innspill følger fortløpende til hvert av dem, og til slutt gis øvrige innspill til høringsutkastet

1. Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig på hva som er hovedutfordringer for vannregionen fremover?

I det vesentligste framgår det av dokumentene godt nok hva som er de faglige hovedutfordringene. Men det anbefales at forvaltningsplanen i langt større grad beskriver hva som vil være hovedutfordringene i *gjennomføringen* av tiltakene. Det som må komme tydeligere fram er behovet for både økonomiske ressurser, menneskelige ressurser, og kompetansemessige utfordringer. Det er vårt inntrykk at det er store utfordringer med hensyn til finansiering av vannrammedirektiv-arbeidet i alle sektorer og nivåer. Det gjelder både planarbeidet og koordineringen, forskning og faglig veiledning, tiltaksgjennomføring og oppfølging/kontroll av forurenserne. Konkret foreslås at det i høringsdokumentene på egnet sted legges inn/tydeliggjøres:

Utfordringer ift. gjennomføringsevne/kompetanse/ansvar

- Det mangler fortsatt viktig faglige «verktøy» for å få en god gjennomføring, som f.eks. klassegrenser og miljømål for visse typer vannforekomster (leiredominerte vassdrag og naturlig næringsrike/grytehullsjøer), miljøgifter i sediment og biota og det er mangel på nødvendige standarder for overvåking.
- Det er behov for en nasjonal sertifiseringsordning for servicepersonell for separate avløpsanlegg.
- For kommunalteknisk sektor, er det spesielt store utfordringer med hensyn til rekruttering av kvalifisert personell og entreprenører for å få gjennomført tiltak.

- Det er behov for å styrke kompetansen og rådgivningen ut i kommunene på flomproblematikk, erosjon og overvannshåndtering. Kompetansebygging og kurs fra overordnet nivå ønskes. Kommunene bør for øvrig være forberedt på å styrke innsatsen på dette området selv også.
- Det er behov for en tydeliggjøring av hvem som har sektoransvar for overvannshåndtering/erosjon og strengere juridiske virkemidler innenfor både overvannshåndtering og krav om grunnundersøkelser/ erosjonsproblematikk.

Utfordringer ift. finansiering

- Behov for en ny tilskuddsordning, der kommunene kan søke dekket deler av kostnadene til opprusting av kommunale kloakkledninger/pumpestasjoner/reuseanlegg.
- Behov for å øke bevilgningene til etablerte tilskuddsordninger innenfor landbruket, som knyttes til tiltak for et bedre vannmiljø. Det tenkes spesielt på tilskudd som gis over statsbudsjettet i tillegg til jordbruksoppgjøret, for å styrke langsiktigheten og forutsigbarheten på omlegginger/investeringer og dekke utgifter som det ikke er rimelig å laste den enkelte gårdbruker for. Tilskuddet bør omfatte tiltak i utsatte områder, rådgivning og i tillegg medfinansiering av tiltaksrettet overvåking der avrenning fra landbruket er en vesentlig tilførselskilde. Overvåking av forurensing fra landbruksområder dekkes i dag via vann- og avløpsgebyrer, noe som verken er i samsvar med sentralt gebyrregelverk, eller prinsippet om at forurenser skal betale. Det kan presiseres at det i regionen har vært en utstrakt bakkeplanering i tiårene etter krigen som ledd i den offisielle landbrukspolitikken, med tilsvarende omfattende, gamle dreneringer/hydropotekniske anlegg som er svært kostnadsnevende å utbedre. Problemet forsterkes av at dette ikke er dimensjonert for økt nedbørintensitet. Den kostnaden synes urimelig å belaste den enkelte bonde med i dag.
- Ny tilskuddsordning (ikke-marine områder) der kommunene kan søke om midler til kartlegging og opprydding av miljøgifter, der kostnadene ikke uten videre kan tillegges en forurenser/ansvarlig.
- Ny tilskuddsordninger for permanente sekretariater i vannområdeutvalgene, som omfatter både lønns- og driftsmidler.
- Økning av budsjetttrammene både for basisovervåkingen, medfinansiering av problemkartleggingen og den tiltaksrettede overvåkingen som per nå i stor grad har vært finansiert via kommunale budsjetter.
- I tillegg til at kommunal sektor må være forberedt på økte kostnader, bør flere departementer øke innsatsen for å sikre en helhetlig vannforvaltning.

2. Er miljømålene tydelige, spesielt med fokus på unntak og utsettelse?

I all hovedsak framgår dette tydelig i forvaltningsplanen. Men følgende ønskes bemerket:

- Det er viktig at arbeidet med å få fastsatt miljømål for leirpåvirkede vannforekomster, miljømål for grytehullsjøer og miljømål i sediment og biota for miljøgifter blir gjort raskt. I tillegg må dette ledsages av anbefalte kjemiske og økologiske kvalitetselementer for tilhørende tiltaksrettet overvåking. Det vil være tidkrevende å jobbe videre med avlastningsbehov, tiltaksvurderinger og overvåkingsplaner etter at de nye miljømålene er satt.
- Vurderingskriteriene og miljømålene for kvikksølv i ferskvannsfisk bør settes på nytt, kalibrert for norske forhold

3. Gir forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram et godt grunnlag for å foreta prioriteringer og avveininger for sektormyndigheter og kommuner?

Generelt om prioriteringer i dokumentene

I tiltaksprogrammet legges til grunn at alle foreslått tiltak i de lokale tiltaksanalysene må gjennomføres for at miljømålene skal nås i 2021. For de tiltakene som framstår som viktigst og

relevant i vårt område, er det i all hovedsak godt nok prioritert innenfor hver av sektorene og i forhold til tidsprioriteringer. Det legges da også til grunn de detaljprioriteringer som følger av den lokale tiltaksanalysen og at de foreslåtte tidsutsatte miljømålene blir stående.

- Prioriteringer mellom sektorer er generelt svak i høringsdokumentene. Det er likevel forståelse for dette all den tid sammenlignbare kost-effekt tall for landbruket i forhold til annet eutrofieringspåvirkning ikke var på plass. Det vil være svært viktig å få på plass gode tall i forkant av neste planrullering, all den tid det da vil være behov for mer kostnadskrevende tiltak hvis målene mot formodning ikke skulle nådd. På grunn av manglende klassegrenser/veiledning/ kunnskapsgrunnlag, har det heller ikke vært mulig å prioritere tiltak innen barrierer/fysiske påvirkninger/hydromorfologi og innen miljøgifter godt nok. Også her bør det tydeliggjøres behovet for å forbedre det nasjonale «verktøyet» og finansiering av problemkartleggingen, slik at dette kommer på plass i god tid før neste planrullering.
- Videre er det behov for en klargjøring av hva som skal forstås med «prioritering»; gis sektormyndighetene anledning til å «nedprioritere», eller er det også muligheter for å «bortprioritere» når eksempelvis samfunnsmessige hensyn taler for dette? Dersom et tiltak nedprioriteres, vil man etter vår forståelse utsette gjennomføring av det aktuelle tiltaket. Et «nedprioritert» tiltak skal like fullt være operativt innen 3 år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. Dersom et tiltak «bortprioriteres», skal det ikke gjennomføres og det vil trolig være nødvendig å finne frem til alternative tiltak. Behovet for en klargjøring av hvordan «prioritering» skal forstås er spesielt stor innen landbrukssektoren, hvor det er flere tiltak med potensielle målkonflikter. Ved nedprioritering av visse tiltak grunnet f.eks. hensynet til matproduksjon, er det viktig å være tydelig på hvorvidt tiltaket legges på vent, eller om tiltaket ikke skal gjennomføres i det hele tatt.

Kommunalt avløp – vannregionens prioriteringer

Vannregionen forutsetter at kommunene prioriterer arbeidet med å få gjennomført forbedringer, utbygginger, pålegg osv. i de områdene som er mest utsatt i forhold til dagens tilstand, men også med tanke på klimaendringer og befolkningsøkning i tiden fremover. Vannregionmyndigheten anbefaler at det, for tiltak som vil føre til urimelig høye avløpsgebyrer, diskuteres på et overordnet nivå om det kan være hensiktsmessig at staten bidrar økonomisk.

- Hurdal kommune støtter vannregionmyndighetens anbefaling, og mener det er svært viktig at forslaget blir fulgt opp med konkret handling. Vannforskriftens strenge tidsfrister innebærer at kommunene må forsere utbedringstakten på avløpsområdet utover det man ellers ville gjort. I tillegg er det for enkelte kommuner nødvendig å stenge eksisterende anlegg og legge ned overføringsledninger til andre renseanlegg for å få flyttet utløpet til en annen resipient. Dersom alt arbeidet skal finansieres som selvkost, vil det kommunale avgiftsnivået i enkelte kommuner måtte bli svært høyt med mindre staten går inn og delfinansierer tiltakene.

Spredt avløp – vannregionens prioriteringer

Innen opprydding i spredt avløp, anbefaler vannregionmyndigheten å prioritere de enkeltanleggene som har størst negativ påvirkning på vannforekomster. Flere kommuner har gode erfaringer med områdevis opprydding. Områdene som har størst negativ påvirkning på vannforekomster i risiko prioriteres. Kommunene ser at det i noen enkeltsaker er en målkonflikt mellom behovet for å redusere forurensningen og sosiale hensyn. Det er behov for en støtteordning, f.eks. gjennom Husbanken, for huseiere med dårlige økonomiske forutsetninger.

Bebygde områder og overvannshåndtering

Det kan være grunn til å fremheve de utfordringer som følger av sterk befolkningsvekst kombinert med mer intensive nedbørsepisoder og ras-/erosjonsutsatte områder. Det er et sterkt

press på vassdragsnære områder og infiltrasjonsarealer. Det er viktig å prioritere ivaretagelse av infiltrasjonsarealer og vassdragsnære områder, spesielt med hensyn til behovet for klimatilpasninger.

Landbruk – vannregionens prioriteringer

- Føringer om at større tiltak som er dyre, men med stor effekt bør prioriteres ved tildeling av landbruksmidler (tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket – SMIL og tilskudd til Regionalt miljøprogram - RMP), vil være vanskelig å gjennomføre med dagens økonomiske rammer, fordi enkelte tiltak er så kostnadskrevende at det ikke blir midler igjen til å støtte andre tiltak.
- Det er behov for klarere føringer for hvordan hensynet til matproduksjonen skal vurderes opp mot hensynet til forurensningssituasjonen. Men i diskusjoner om potensielle målkonflikter savnes en noe videre diskusjon om alternativ måloppnåelse der andre virkemidler også trekkes inn og vurderes, f.eks. om målet knyttet til økt matproduksjon også bør sees i lys av å ta i bruk nye dyringsarealer og/eller en reduksjon av andelen produsert mat som sorteres ut/kasseres i de ulike leddene.

Biologiske påvirkninger – vannregionens prioriteringer

Det er viktig å få en god avklaring på hva som skal betraktes som naturlige og hva som er introduserte bestander av ørekyt, for å kunne vurdere rett miljøtilstand.

4. Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig med hensyn på hvordan dokumentene vil bli brukt videre i forvaltningen av vann og vannmiljø?

Det er behov for en tydeliggjøring av hva som skal kunne danne grunnlaget for innsigelser.

I planen står det at tiltakene som er beskrevet i tiltaksprogrammet skal være operative innen tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. Det er behov for en presisering av:

- hva som omfattes av «tiltakene»
- hvordan «operative» skal tolkes
- hvordan fristen på tre år skal forstås i lys av sektormyndighetenes mulighet til å prioritere
- hvordan sektormyndighetene skal forholde seg til nevnte treårs-frist i forvaltningen av vannforekomster med utsatt frist for måloppnåelse. I vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma er det flere vannforekomster som har fått utsatt frist til 2027, da det per i dag ikke foreligger miljømål for vannforekomstene. Uten et fastsatt miljømål er det heller ikke mulig å beregne avlastningsbehov. Det kan i noen tilfeller være hensiktsmessig å avvente igangsetting av enkelte kostnadskrevende tiltak inntil avlastningsbehovet er fastslått.

I tiltaksprogrammets kapittel 6. «Behov for nye virkemidler» er det behov for å tydeliggjøre:

- hvordan «operative» skal tolkes konsekvensen av å innføre/ikke innføre virkemidlene som foreslås i forvaltningsplanens kapittel 6.
- hvilken sektormyndighet som har ansvar for å følge opp de ulike forslagene, og en vurdering av hvordan man best kan få samordnet innsatsen og virkemiddelbruken.

5. Er koblingen mellom miljømål og øvrige samfunns mål godt ivaretatt og synliggjort i forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram?

- Det savnes en tydeliggjøring av hvordan de ulike miljø- og samfunnsmålene skal vektas ved målkonflikt. Dette gjelder f.eks. hensynet til matproduksjon, samferdselssektoren, vannkraft osv.
- Det er videre et behov for en vektning mellom ras- og erosjonssikring i ravinedaler opp mot sikringens ødeleggende effekt på ravinedal som en rødlistet naturtype.

- Kommunen ser fram til å få avklart nasjonale klassegrenser for brukermål (egnetetskriterier). Det vil si kvalitetskrav på vann til vanning av ulike jordbruksvekster, bading og drikkevann, som er harmonisert med vannforskriften. Innføring av brukermål som del av vannforskriftsarbeidet vil kunne løfte frem tiltak med gode synergieffekter, som under dagens forhold ikke prioriteres så høyt som de kanskje burde.

Øvrige innspill til høringsutkastet:

Kommentarer til tiltaksprogrammets kapittel 6. Behov for nye virkemidler.

Hurdal kommune vil påpeke viktigheten av at arbeidet med å utrede/klargjøre «nye virkemidler» settes raskt i gang. Erfaringene så langt er at mange viktige «verktøy» har kommet på plass for sent i prosessen til at det kunne benytte på en god måte.

Kommunen ønsker å påpeke at det forutsettes at det blir gjort en helhetlig og grundig vurdering særlig av følgende opplistede punkter:

- Tabell 6.1 «Forurensende avrenning fra jordbruksdrift bør omfattes av forurensningsloven § 8».
- Det er noe uklart hva som menes med å foreslå «etablering av vegetasjonssoner og bredde på kantsonen» som et nytt juridisk virkemiddel innen landbrukssektoren (tabell 6.1). Det er behov for å presisere behovet i forhold til:
 - Å få på plass mer entydige mål, krav og veiledning knyttet til etablering, bevaring og regulering av naturlig kantvegetasjon langs vann og vassdrag, spesielt med tanke på begrepene «kantsoner» og vegetasjonssone», og hvorvidt og hvordan kantsonen skal skjøttes. En slik avklaring bør ikke bare omfatte landbruket, men også for andre sektorer. Det bør også komme fram hvem som har ansvaret for å sette dette arbeidet i gang. Det bør omfatte en samlet gjennomgang både faglig og juridisk. Det bør omfatte både Vannressurslovens § 11 (kantvegetasjon), vurderinger av områder som allerede var dyrket opp da Vannressursloven ble vedtatt, forholdet til jordlovas § 9, forholdet til PBL og de muligheter som ligger i å utarbeide lokale forskrifter.
 - Økt kompetanse og bedre økonomiske virkemidlene for å sikre skjøtsel av naturlig kantvegetasjon i erosjonsutsatte områder, med tanke på å hindre utrasing og utglidning til bekke- og elveløp. Det bør komme fram hvem som har dette ansvaret.
- Det savnes en prioritering av de foreslåtte juridiske, administrative og økonomiske virkemidlene, og bedre beskrivelse av hvem som skal følge dette opp videre.
- Det bør fremheves behovet for en digital kartfunksjon i Vann-nett, som viser nedbørfeltene for vannforekomstene. Dette bør være kompatibelt med andre eksisterende kartløsninger som WEBGIS-avløp, og kunne kobles inn mot ordningen for Regionalt miljøprogram (RMP) i jordbruket mm.
- Med økt/intensivert nedbør blir fordrøyningsiltak stadig viktigere. Det vil være hensiktsmessig å endre dagens ordning med dreneringstilskudd til også å omfatte fordrøynings- og rensetiltak.
- Det er gitt en tilleggskommentar i høringsbrevet om at Fylkesmannen i Hedmark nylig har besluttet å stanse all statlig finansiert kalking, og at det vil påvirke teksten i høringsdokumentene i løpet av høringsperioden. Hurdal kommune vil sterkt påpeke at vassdragskalkingene gjennomgående har vært særdeles vellykkede, og at det er svært viktig at kalkingene ikke avsluttes før sannsynligheten for en refsoring er estimert til å være lavere enn 20 %, i tråd med hva det står i tiltaksprogrammet. I tillegg er det avgjørende viktig at det settes av tilstrekkelig med midler til å sikre en god biologisk overvåking, og at det sikres statlige budsjettmidler slik at kalkingen igjen raskt kan gjenopptas der en refsoring skulle inntreffe.

Generell kommentar om videre prosess

Hurdal kommune er klar over at denne første landsdekkende implementeringen av vannforskriften har gitt større utfordringer på mange områder enn forventet. Sett i lys av dette betraktes foreliggende dokumenter i det alt vesentligste å være gode. Men det forventes at både prosess- og fagmyndighetene nå også tar en kritisk gjennomgang av hele prosessen, ikke bare innholdet i høringsdokumentene, slik at rulleringen inn i neste planperiode går lettere.

Korrigeringer til dokumentet.

- Det har sannsynligvis skjedd en gjennomgående teknisk feil i tiltaksprogrammets vedlegg 4: «Tiltak foreslått inn mot miljøgiftpåvirkninger» i oversikten fra Vannområde Hurdalsvassdraget/Vorma. Det bes om at oversikten som er gitt i den lokale tiltaksanalysen, tabell 17 (side 41) brukes som grunnlag for å få dette korrekt i det endelige tiltaksprogrammet.
- Tiltaksprogrammets tabell 4-2 (side 45). Det skal stå * også for de 8 vannforekomstene som det er søkt utsatt frist for i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma, knyttet til tabellens fotnote. (Det gjelder strengt tatt for 7 av dem, og i forhold til å avklare naturlig eutrofi grad i den siste).
- Krepsepest og tilhørende overvåking og beredskap bør omtales i tiltaksprogrammets kap. 4.3, med høy prioritet.

Vurdering:

Intensjonen med vannforskriften er å skape et løft for vannet, og sikre bærekraftig bruk av vannet. Den regionale forvaltningsplanen med tilhørende planprogram vil bli viktige verktøy for å samordne og prioritere både mål og tiltak på tvers av sektorer og fagmyndigheter. Dette er igjen en forutsetning for at miljømålene om god tilstand kan nås. Plandokumentene vil være retningsgivende for blant annet kommunene i det videre arbeidet. Tiltaksprogrammet gir en overordnet prioritering som danner grunnlag for mer detaljert planlegging fra sektormyndighetene. Vedtak om gjennomføring av tiltakene som er beskrevet i tiltaksprogrammet skal fattes av ansvarlig sektormyndighet etter relevant lovgivning. Men vedtatt forvaltningsplan danner også grunnlaget for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven.

Mye av den kommende detaljeringen av tiltakene, vil i stor grad også bygge på den lokale tiltaksanalysen for vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma, som har inngått i grunnlaget til høringsdokumentene.

Dette er et svært omfattende og krevende arbeid, der det forventes at alle bidrar så godt som mulig, på vei mot felles miljømål. Vedtakene i saken, inkludert innspillet til høringsdokumentene (i saksutredningen), oversendes vannregionmyndigheten som Hurdal kommunes bidrag til en best mulig prosess videre.

Konsekvenser

Saken medfører ingen økonomiske forpliktelser i seg selv. Men arbeidet med vannforskriften krever at alle bidrar der det er nødvendig. Samlet sett vil det bli betydelige økonomiske summer. Hovedprinsippet i forskriften er at «forurenser skal betale». For Hurdal kommune vil mye av kostnadene dekkes opp ved at det er brukerfinansiert. Enkelthuseiere er selv ansvarlig for å ha tilfredsstillende avløpsløsninger. Utgifter til kommunalt vann- og avløp er gebyrfinansiert. Den enkelte gårdbruker har et ansvar for hvordan driften foregår, innenfor gjeldene regelverk. For kommunens egne budsjetter vil det særlig innebære å ha administrativ kapasitet til følge opp arbeidet innen flere sektorer som påvirker vannforvaltningen, videreføre interkommunalt

samarbeid i tråd med den organiseringen som er bygd opp, dvs. vannområdeutvalg, felles pålagt tiltaksrettet overvåking og flere ulike tiltak som må detaljeres i årene som kommer. Videre vil godkjent plan gi føringer i forhold til prioriteringer av ulike tilskudds- og støtteordninger, som f.eks. SMIL- og RMP-midler i landbruket.

Det må dessuten understrekes at det ikke nødvendigvis er vannforskriften som i seg selv utløser en del av tiltakene. For eksempel er Forurensingsloven med tilhørende forskrifter, samt Plan- og bygningsloven, viktig lovverk som i mange tilfeller utløser relevante krav. Vannforskriften setter minimumskrav, påvirker prioriteringer og vil kunne forsere oppgaver. Det er særlig den videre oppfølgingen av hovedplan avløp og tiltak i landbruket som vil knyttes inn til høringsdokumentene i den videre tiltaksplanleggingen og gjennomføringsfasen for kommunen. I Dessuten vil planen også gi vesentlige føringer for miljø- og naturforvaltningsoppgaver og arealplanleggingen de kommende årene.

De konkrete økonomiske konsekvensene vil bli belyst mer detaljert når kommunen fatter egne beslutninger i enkeltsaker, som sektormyndighet. Godkjent plan skal da inngå i dette beslutningsgrunnlaget.